

Spominska beseda o Marjanu Prevcu

STANKO KLINAR

(Poskus duševnega portreta)

V zadnjih avgustovskih ali prvih septembrskih dnevih 1956 je v škrlatiško-rokavskem svetu umrl planinski samotar Marjan Prevec*.

Njegova usoda ga je vodila po nevsakdanjih potih in ga ljubosumno krila za sebe. Od začetka že ga je branila pred preradovednimi očmi, a na kraju ga je zavila v še nedotaknjeno skrivnost. Zato je tako tiho, »brez šundra«, izginil v njenem naročju. Le nekaj drobnih, a zvestih žarkov sije iz njegove ugasle samosvoje samote. Zdijo se vredni in spoštljivi, zato sem sklenil, da jim po svojih močeh poskusim ohraniti blesk in žarkost.

*

Seznanila sva se pred leti; preprosto, po gorniško. Tistega dne namreč, ko sem se jaz povzpел po severovzhodnem grebenu na Kukovo špico, je preplezal on jugovzhodni raz in na vrhu čital moj opis ter si verjetno zaželel, da me spozna. »Me je pa res zanimalo, kdo danes še sam lazi po gorah«, je rekel zvečer, ko sva sedela doma za mizo. »Sem rekel, ga moram poiskati, če je iz Mojstrane. Veš, nas je malo — samohodcev!« Težko sicer bi si bil Marjan sam drznil stopiti v tujo hišo, ker bi se mu to v njegovi preveliki obzirnosti zdela nesramna vsiljivost, a k sreči sta se pri Peričniku našla z mojim bratom in skupaj pripešala do nas. Tako sva se medtem, ko bi sicer moral čakati na vlak za v Ljubljano, pomenila o svojih vzponih in svojih načrtih. Odkrito je priznal, da se v Kukovi špici ni nadejal toliko težav. Tja do tretje težavnostne stopnje da z veseljem pleza, naprej pa da je malo kočljivo, ker je vedno sam, a vendar ne mara, da bi se mu škodoželjno smejali, ako se ubije nekje na terenu pete stopnje. (Kasneje sva ugotovila, da jugovzhodni raz ni toliko zahteven, ampak da se je on precej zaplezal.) Rekel je, da pleza najraje grebene, ker je tam najtežje zgrešiti smer. Greben Široke peči in jugovzh. v Kukovi da sta doslej njegovi najtežji plezariji, ali da je še nekaj grebenov v Julijcih, v katerih še ni bil; zlasti greben med Spodnjim in Srednjim Rokavom da je baje kočljiv zaradi nekih nepristopnih plati, vendar pa da ga je Krušič zmogel pozimi in torej poleti... kopen... »Za samohodca?« »Ja, saj greva lahko skupaj!« — Tako in podobno sva pretresala najine gore, v dolgem nenasitnem pogovoru, ki je najžlahtnejša duševna hrana za planinca po uspe-

* Ta izjava je danes še hipotetična. Njegova soproga je sredi septembra pisala na PD Mojstrana, da se ji Marjan še dalj časa ni oglasil. Reševalne akcije v l. 1956 ni bilo, ker nihče ni vedel kam iti. V juliju 1957 so mojstranški tečajniki našli kladivo v Rokavskem kuloarju, ki je pokazalo domnevno sled za Prevcom. Preiskovalne ekspedicije pa ni sprožilo. Tako ga gore do danes še niso vrnile.

lem vzponu in najstrašnejša morija za vsakogar, ki so mu gore deveta briga. V njegovem govoru se je razodevala plamteča gorniška duša. O drugih stvareh razen o gorah ni govoril. Opremo je imel skromno: staro konopno vrv in nekaj gasilskih vponk, ki jih je rabil za spuščanje čez prevese. S seboj je vlačil ogromen nahrbtnik, ki ga menda pri nobenem vzponu ni odložil; niti se ni pritožil, da ga ovira pri plezanju. Zares, njegova široka ramena in močne roke so bile videti utrjene za dodatna bremena. V nahrbtniku je imel vse potrebne stvari za morebitni bivak. Njegova noša je bila brez vsake planinske afektiranosti. Nosil je temno čepico in prav tako, skoraj črno vetrovko, a hlače je vezal nad gležnji. Njegov mirni obraz, preudarna mehkobnost v glasu in umirjen, skladen govor so pričali o velikem hotenju in zaupanju vase. Name je napravil tedaj silen vtis, sam nisem vedel zakaj.

Ko se spominjam tega večera, vidim skromnega človeka, preprostega, toplega vedenja. Žal v svojem hotenju ni ostal vedno skromen. V njem je gorel silen ogenj, ki ga je vedno znova in vedno strastneje gnal v priljubljene grebene, kasneje v stene (pod motivacijo: »Gredenov mi je zmanjkalo!«) ter preko vsakega občutka nevarnosti, a je na kraju použil njega samega.

Skupaj nisva šla kaj dostikrat v gore, mislim, da vsega skupaj dvakrat. Vendar pa sem po martuljških vrhovih bral njegove pogoste vpise in pripombe (tu je bil zgovornejši kot drugod) in večkrat sva se marsikaj iskreno pomenila ter kovala bleščeče načrte. Hotel me je pridobiti za stvari, ki se jih sam ni drznil lotiti. Predvsem se je navduševal za dolge, skrajno naporene ture, ki jim je rad pritiskal etiketo: »Tega ni še nihče napravil«. Nagovarjal me je za Zlatorogove police pozimi (interesantno je, da med alpinisti prevladuje mnenje, da je zimska triglavska stena obdelana, a Zlatorogove police so vendar še nedotaknjene) in za daljše sistematično planinčenje v Zapadnih Julijcih, kamor je sam mnogo zahajal.

Zelo značilni zanj sta obe turi, ki se jih spominjam. Zadnje dni aprila 1955 se je oglasil pri meni s fantastičnim načrtom za zimsko grebensko prečenje od Kukove špice do Škrlatice. Kljub iznenadenju in pomislekom sem natrpal nahrbtnik s hrano za tri dni in s potrebno obleko za bivakiranje v snegu, po načelu »Probieren geht über Studieren«. Spalne vreče ni imel nihče od naju, jaz pa še strašno slabe čevlje, ki jih tako hitro, kot je zahtevala situacija, nisem mogel prečarati v boljše. Tudi sicer je bila najina oprema bolj za tolažbo in formalno zadostitev kot pa za realne zahteve nameravane ture. Preden sva krog pete ure popoldne prinesla svoji bremeni na Kukovo špico, sem se bil že prepričal, da s takim mrtvilom, kakršnega sem se nalezal v šolskih klopeh, ne bom kos načrtu. Od Kukove špice je bilo treba priti še isti dan na Jezera (Bivak II), nekje sredi grebena med Škrnatarico in Dovškim Križem bi naju zajel mrak in potem bi predrgetala vso dolgo noč na prostem, dokler naju prvi svit ne bi dvignil na Oltar, potem Rokav... Škrlatica... »in če se bo dalo, še greben do Dolkove špice!« — Neverjetno sem ga prizadel, ko sem mu povedal, da se odpovedujem tej bleščeči fati morgani. Sedela sva malo izpod vrha na kopnem in prestrezala sončne žarke. Zleknil se je na nahrbtnik, zvelkel vrv in cepin izpod sebe in jih premataval z leve na desno, kot bi mi hotel sugerirati svetost in zvestobo temu simbolu alpinistove moči in volje. Pregovarjal me je dobro uro, prosil, rotil, ponujal nagrado in se ni in ni mogel vdati. Ali moji čevlji so bili neusmiljeno razmočeni, sonce je zdrknilo že na obzorje, a iz doline je sijala mehka pomladna zelenina in toplina domačnosti. On je bil nasprotno prav na višku razpoloženja. Govoril je o

plezanju v mesečini, o dragoceni priložnosti, in ko sva se že spuščala izpod Gulc, se je še ustavljal in oziral v Škrnatarični kuloar.

Strašno težko mu je bilo izpustiti iz rok ta »plen«. Toda potem se je razvedril. Priznal je, da človek ne more vedeti, kdaj je bolj prav opustiti in kdaj nadaljevati vzpon. Pokazal sem mu, kako se v mehkem strmem snegu da odlično dričati po zadnji plati in to za majhno odškodnino — za mokre hlače. Zdelo se mu je dovolj zabavno, tako da sva se veselo prekopicavala po strmini in veslala s cepini. Začel je prepevati satirične evangelije na moj račun, a svoj obsežni načrt je razparal z antično ostjo: »Gora se zvija v porodnih bolečinah, a rodila se je smešna miš!« Ko sva se v trdi temi ločila na cesti v dolini, ga je spet prijelo: »Ah, zdaj grem poslušat šestostopnjaško hvalisanje v Aljažev dom!« Hotel je reči: »Lahko bi bila ostala na vrveh, daleč od ljudi in njihovega hrupa.« S silo sem požrl občutek krivde ob teh njegovih besedah, zakaj skoraj mi je postalo žal, da sem ga pregovoril za umik. Bil je človek divje samote. — Tretji dan — lilo je že od jutra tako krepko, da je bil vsak lahko vesel, kdor je bil doma — je potrkal na vrata. Vstopiti ni hotel. Prišel mi je povedat, da je drugi dan preplezal greben od Gamzovca na Pihavec, tako da ni zastoj prišel iz daljne Ljubljane, a zaradi slabega vremena se je moral vrniti v Vrata. Ves premočen je odšel na vlak.

Avgusta istega leta sem ga zatekel na poti v Vrata. Previdno sem ga povprašal, če se še kaj spominja pomladne »nesreče«. »Eh kaj, drugič morava poskusiti v marcu, ko je sneg trd in vreme sigurno. Tiste meglice, ki so se takrat kazale na obzorju že prvi dan, meni niso bile nič všeč...« Kar malo sem se spočil ob teh besedah. Videl sem, da je zares plemenit in da zaradi moje takratne odpovedi ni kanila nobena zamera med naju. Namenjen je bil spet na Rokave. Toda beseda je dala besedo, jaz sem moral iti v Bohinj na poletni tečaj, ki ga je organizirala naša univerza, in ker Marjan ni bil niti malo formalist in še manj trmoglav, je opustil ta dan Rokave in odločila sva se za Triglavsko okno. Ponoči je legel k najinemu pogradu Ljubo Juvan, ki je pravkar šel v Vrata na slepo srečo, da najde kakega soplezalca, in se nama je zato rad pridružil. Do Nemških stolpov se nismo navezali, da je šlo brže, kajti jaz sem moral še tisti dan priti do hotela Pod Voglom, onadva pa na večerni vlak v Mojstrano. Pravzaprav je bila ta smer izbrana na mojo špekulantsko iniciativo, ki sta se z njo oba partnerja rada strinjala: varianta skozi Okno je bila za nas vse nova in jaz sem si jo predstavljal prav pripravno kratko. Malo smo se uračunali. Ko smo se izza prečke znašli na veličastnem stojišču pod Oknom, ni nihče vedel, kje se gre naprej. Mislili smo, da se je nemara od časov prvega vzpona nekaj odkrušilo tam ali pa je ocena (zelo težavno) v Našem alpinizmu iz leta 1932 nerealna. Situacijo je rešil Marjan, ko se je pognal levo v prevesen, zaprt kamin, nato čez streho in čez mokro gladko ploščo do stojišča v Oknu. V tem kratkem, suhem stavku je skrito mnogo borbe, napora in tveganja. Raztežaj je držal preko male epizode. Ko sva ga z Ljubom malo krepkeje potegnili v škripcu, se je nenadoma razvezala vrv raz njega in sama obvisela v vponki. Kajpak, navezan je bil sredi vrvi in to kar »na mašenco«. Hotel je preplezati težavno mesto in nama pomagati, na svojo varnost pa ni mislil. Vrnil se je na stojišče in se pravilno navezal. S tehniko plezanja ni bil nikoli velik prijatelj. Krog dvanajste ure smo zlezli na gredo pod Malo črno steno, nad Zimmer-Jahnovim izstopom pa smo se razšli. Jaz sem odšel čez Kredarico na Vodnikovo kočjo skozi Voje k Sv. Janezu, Marjan pa je — kljub meglam in dežju, ki je začel — pridobil Ljuba za sestop po slovenski smeri. Vselej je hotel izkoristiti vsak drobec časa.

Opreme in tehničnega znanja Marjan ni nikdar izpopolnil. Pomnožil je sicer število klinov in stari konoplji je pridružil nylonko, tako da ju je vezal za daljše spuste, ali na mesto plezalne tehnike je sestavljal ljubezen do gora in podvojeno borbenost. Tako je prišlo do nevarne špranje med njegovim znanjem in zahtevnostjo smeri. Dolgo jo je kril s svojim pogumom, a hkrati prav s tem poglobljal, tako da njene usodnosti ni mogel preprečiti. Bila je temu kriva neizkorenljiva želja po spoznavanju gora, po borbi, po najomamnejših čudesih, ki si jih človek s svojimi močmi pričara v gorah.

Sam ni hotel nikoli dati načelne besede o tem, kaj da je tista viharna sila, ki ga žene v strmali, in se mu je zdelo nesmiselno in ničevo (važičevsko), debatirati o tem. Dal mi je drastično primer: »Vprašaj pijanca, zakaj pije!« Ko danes najino kratko poznanstvo leži zaključeno pred menoj, brez mnogih prikrivajočih gub, ko razmišljam o njegovih zahtevah do sebe in do tistega, ki se mu je pridružil, tedaj vem, da ga je gnala borbenost sama, borbenost elementarne ljubezni. Le-ta je netila v njem silen in vedno silnejši požar in ker prevelike svetlobe tega plamena ni noben soplezalec vzdržal, je bil Marjan samohodec in samotar. (Na vrh se je pol šaljivo pol zares vpisoval »Marjan Prevec, planinski samotar.«)

V svojem planinstvu je verjetno našel tako polnost, da je bil za družbo in za vsako obliko družbenega uveljavljanja popolnoma nezainteresiran. Menil je, da so prve gore, ostalo pa pride samo po sebi. Nikogar ni odganjal od sebe, ali hrupnim planincem se je umaknil sam. Ni maral razpravljanj o bledolični estetiki, o vzgoji in samovzgoji, o momentih strahu, o objektivnih in subjektivnih nevarnosti, ampak je na mesto vsega tega stavljal dejanje, ki mu je edino nekaj pomenilo. Toda na račun te skoraj malo primitivne zamenjave je bil na zunaj videti plah in hkrati pripravna tarča za drobne osti. Če je kdo rekel: »To pa pustimo za Preveca!« je to pomenilo: »Do sem planira normalen človek, naprej pa Prevec.« Tak odnos je občutil kot rahlo krivico, četudi so mu gore pomenile daleko več kot gorniki. V resnici je to zelo zgrešena in pretirana karakteristika njegovega alpinizma.

Iz nekdanje previdne pripravljenosti za bivakiranje se je pri njem razvilo izredno nagnjenje za dolge, večdnevne ture. Večkrat po nekaj dni in noči sploh ni šel iz skale. Čez dan je plezal, a spal je tam, kjer ga je zatekel mrak. Kdo ve, kaj je v toliko dolgih nočeh počel visoko pod zvezdami! Goram je imel pač mnogo povedati, najbrž vse, ker med ljudmi je bil tih in sam zase.

Vselej je bil spoštljiv do vsakršne poti ali smeri, le nikoli mu jih ni bilo dovolj. Plezal je z vrha na vrh, vezal grebenske ture v neskončne vozle, se vzpenjal čez eno steno in se spuščal po drugi, izkoriščujoč sleherno mrvico časa. Nekega večera, ko sva se po naključju spet našla v Aljaževem domu, me je vprašal, kje gre sestop po Stenarjevi vzhodni steni, ker da se je bil tako nesrečno zaplezal, da je moral vezati spojeni vrvi za rušje, da se je lahko spuščal. »Na Stenarju si bil?« »Po severni steni«. »Pa si se s svojimi akrobacijami v rušju toliko zamudil, da si tako pozen? No, s plezanjem v rušju se res ne moreš preveč postaviti!« »Ne, dopoldne sem bil na Dolkovi špici. Tam sem naredil dva vzpona«. »Kako dva?« »Po vzhodni steni sem šel gor, dol pa po zapadni«. Žal se ne spominjam, kje in kako je prišel takrat v Zadnji Dolek pod Dolkovo špico, a moral je biti tam že na vse zgodaj, sicer ne bi napravil štirih plezalnih tur v enem dnevu. Take kombinacije so bile zanj nadvse značilne. Koliko je imel takih dni za seboj, ko ni nikomur pravil, kje je bil!

Ko pomislim na njegov »nikoli dovolj« ali »še tisti greben in potem še tisti sestop, če bo čas«, — domisleki, ki jih je rad pritikal svojim obsežnim načrtom

— se mi sama od sebe ponuja primerjava s Purtschellerjem, kot ga je opisal Kugy v svoji knjigi »Aus vergangener Zeit«. Purtscheller je imel vse lepe in najlepše planinske lastnosti ter zavidanja vredne sposobnosti, ali vsak čas, odmerjen za počitek, je izkoristil, da je skočil na ta ali oni vrh v bližini. Nikdar mu ni bilo dovolj gora. Z vrha je tekel na vrh, iz stene v steno, vse v naglici, da bi obhodel čim več. Ta njegova »pohlepnost« je Kugyja vedno bolj vznemirjala, v vedno jačji zaskrbljenosti je spremljal byronsko neugnanost svojega dragega prijatelja, njegov »nie genug«. In res je Purtscheller vse prerano umrl za posledicami padca na neki Chamoniški igli.

Prevec svoje planinske sezone ni prekinil v nobenem letnem času. Pomladi 1956 je bil v Prenju, na povratku se je oglasil doma za nekaj kratkih ur in že odhitel naprej v Julijske Alpe, da bi se čim bolj usposobil za Dolomite, za katere se mu je odpirala perspektiva jeseni istega leta. Odpovedal je službo in sicer zato, da je bil popolnoma svoboden in da ga noben najmanjši opravek ni zadrževal v dolini. Ali teža tako preobremenjenega časa ga je premagala in se zrušila nanj.

*

Prevec pomeni samoraslega planinca. Pripadal ni nobeni generaciji in je bil daleč od generacijskih navzkrižij. V srcu je nosil pojem o človeku in gori, ali o človeku v borbi z gorsko magijo, in v tej intemporalni luči je cenil moč in voljo posameznikov. Cenil je vzpon, pa naj je bil izvršen v klasični dobi ali danes, zato se je zanimal prav toliko za klasične kot za ekstremistične uspehe. Vendar mu uspeh v steni ni bil hkrati kriterij za prijateljsko ali odklonilno stališče do posameznikov. One, ki so se o svojih vzponih na široko razpisovali, tako kot da so opravili turo predvsem zaradi publikacije ali zato, da bi igrali veliko vlogo v planinski organizaciji, je grajal, kajti s svojim sila ostrim čutom je hitro odkril, koliko je planinske duše v človeku. (Z nekaterimi planinci se je branil stopiti v kontakt ali sploh srečati se z njimi na poti ali v koči, čeravno jih je komaj po videzu poznal). Zato po drugi strani te hibe nikakor ni slepo lepil na vso mlado (slovensko) alpinistiko. Res je, da so se mu šestostopnjaštvo, ekstremizem in podobno zdele vodene fraze, ker sam ozke šestostopnjaške psihoze ni poznal. Njeni nosilci so se mu zdeli preglasni, toda v nekaterih je slutil hrabra in tovariška srca in si je na tihem želel pridobiti njihova prijateljstva, da bi laže dosegel svoje velike cilje.

Tudi s klasiki se ne more dosti bolje primerjati kot z ekstremisti. Klasiki so se bližali goram s silnim spoštovanjem, ki je večkrat preraščalo v strah in grozo pred gorskimi demoni, on pa je prav sredi demonskega plesa kalil svoj pogum. Prvi so bili izvečine izobraženi ljudje, ki so večkrat zasledovali znanstvene cilje v gorah, se na več načinov borili za veljavo alpinizma in mu gradili filozofsko osnovo. V Marjanovem življenjskem nazoru je le čista alpinistika zavzemala najodličnejše mesto. Pomenila mu je večno spreminjanje, večni nemir, najgloblje preobrazbo človeka. »Fant, veš kaj je alpinizem? To je revolucija!« mi je nekoč vzklilnil v valu navdušenja.

Zelo ilustrativno bi bilo, ko bi mogli ugotoviti število njegovih vzponov in okoliščine (letni čas, vreme, kot samohodec . . .). Težko bo to komu uspelo. Sam je v takem sistematiziranju in kategoriziranju slutil bolno tendenco po samouveličevanju in zato mrzil take podatke. Najbrž so se mu zdeli preveč »plezalski« in premalo »alpinistični«. Ločil je namreč z zelo izostreno tenkočutnostjo plezalstvo od alpinizma. Prvo mu je pomenilo zgolj športne akcije v steni, drugo pa celovit, zaokrožen sklop borbe v gorah in njenih posledic na človekovo duševnost.

V zvezi s temi izvajanji izzveni nekoliko paradoksalen njegov poklic: Bil je mizar. Kot tak ni imel priložnosti, da bi gradil intelektualno bazo svojemu planinstvu, ali zrasla je v njem spontano iz naravnega hotenja, nenavadno jasna, čista in harmonična. Izdajal jo je s svojimi dejanji, preprostimi besedami ali odločnimi zavrnitvami. Bila je taka, da ga je moral vzljubiti vsak, kdor v svojem srcu vsaj malo gori za planinsko idejo. Žal pa je s tako redkimi ljudmi spregovoril kako pičlo besedo.

Bil je eden tistih nešolanih inteligentov, ki jih je iz različnih vzrokov toliko v našem narodu in ki s svojo kleno samoraslostjo tako često vzbujajo občudovanje in priznanje. Vselej sem občudoval izčiščeno jasnost njegovega temperamenta in skladnost interesa; svojega življenja ni cepil na delo in razvedrilo. Gorništvu mu je pomenilo edino in zares veliko vrednoto, zato je temu cilju podredil vse, kar običajno mislimo, da sestavlja naše življenje: poklic in materialna blagodat, družinsko navezanost, uspeh, javno dejavnost in podobno. Še več! Tudi svojo inteligenco, ki ji drugod ni imel priložnost razviti, je vpregel v to nalogo. Prebiral je planinsko literaturo (o Planinskem vestniku je menil, da bi moral prinašati več borbenih in manj potopisnih člankov, češ da ni posebno važno, ali je glavni junak, to je avtor sam, južinal golaž ali polento v kaki koči, ali je spal v sobi ali na pogradu, ali je ali ni srečal kake brhke turistke, koliko in kje in podobno), tako da je dokaj točno poznal tudi historiat naših Alp in zanimivo je bilo, kakšna originalna mnenja o vodilnih planinskih osebnostih so se ukoreninila v njem. Zanimal se je za tuje Alpe, predvsem za Dolomite, a Zapadne Julijce je prav tako kot Vzhodne Julijce in Kamniške Alpe dodobra poznal. Vzporedno s tem se je stekalo pri njem poznanje tujih alpinistov, njihovih dejanj in mnenj.

Žal ni nikdar kazal ambicije, da bi o sebi, o svojih dejanjih in mnenjih kaj napisal ali obširneje spregovoril. Njegov bistri humor in prodorna jasnovidnost bi bila to zmogla. Verjetno ni maral. Kot mož zrelih let je korakal od dejanja do dejanja in pustil pripovedovanje drugim.

S tem je napravil majhno škodo duhovnemu zakladu slovenskega alpinizma. Originalna osebnost vnetega samohodca, ki gre (ali vsaj hoče) preko vsega, kar običajno imenujemo »težave«, »navezanost« »mir«, »urejenost« (ah, kako dolgočasne so te filistrske fraze!), bi bila s svojo lastno besedo dobila nemara reprezentativno podobo. Ako tuje roke po njegovi smrti iz minimalnega očitnega gradiva skušajo sestaviti njegov lik, dokumentirati in utemeljiti njegovo pomembnost iz skrajno pomanjkljivega poznanja njegovih naštetih vzponov, vedno v rahli skrbi, da morda nasilno grabijo v svetišče, ki je hotelo ostati nevidno, potem je to jalov posel. Prevčeva umaknjenost je bila lepa in iskrena, pri kakem posamezniku je morda našla odmev, toda ostala je dosledna, to je skrita, in zato za javnost neplodna.

*

Zadnjič sva se razšla v Vratih avgusta 1956, po prenosu trupla Williija Otta v dolino, kjer sva oba sodelovala, a Marjan si je pridobil posebno tovariško priznanje in pohvalo od reševalcev. Pravil mi je o svojih vzponih v severni steni Mangrta, o neki reševalni akciji italijanskih alpinistov, kjer je po naključju pomagal, ter da misli v septembru spet v Zapadne Julijce. Zdaj pa da hoče sistematično preplezati vse smeri v severni Triglavski steni razen Čopovega stebra in da čaka nekega alpinista iz Ljubljane. Le-ta pa ni prišel o pravem času in Marjan je spet krenil na martuljško stran. Začel je z grebenom od Možicev do Kukove špice, kjer je vpisan zadnje dni avgusta. Naprej ni še nihče sistematsko iskal, tako da na tem mestu ne morem zapisati, kje

se v resnici izgubi vsaka sled za njim. Gotovo se je s teh gora hotel vrniti v Vrata, kjer je pustil polovico opreme in nekaj hrane v Aljaževem domu. Zato se je tudi na sploh utrdilo mnenje, da njegovo truplo leži nekje med Oltarjem in Škrlatico.

Prav značilna in nujna je taka terminacija njegovega gorništva, da nihče ni vedel in še ne ve, kdaj je omahnil in kje. Ko je pismo njegove soproge vzbudilo prvi sum, smo bili praznih rok. Kam? Zakaj? Da, tudi zakaj, to najbolj paradoksalno vprašanje je planilo v vrste reševalcev. Saj ga je že večkrat kdo v mislih »pokopal«, a je na kraju vendarle »ostal«. Ali ne bomo tudi zdaj nenadoma zazrli njegov zaraščeni, usehli obraz, njegovo visoko, črno postavo, ko bo na večer stopil izza vogala na teraso Aljaževega doma? Nihče ni iskreno verjel v njegov konec. A na kraju je moralo biti res.

Po vseh znamenjih je umrl v najbolj divjem kraju naših Julijcev, v predelu, ki ga je sam imenoval vrednega za bogove. A njegovi olimpijci so ga pogubili prav tam, kjer si jih je ustoličil. Nadvse je ljubil stolpiče orjaške trdnjave od Oltarja mimo vseh Rokavov do Škrlatice in nikamor drugam ni toliko zahajal kot prav sem. Omamna lahkotnost skalnih formacij, neizčrpne možnosti za alpiniste in za naš čas neverjetna samotnost teh gora so mu tako prirasle k srcu — to je bilo pri njem redko —, da je najraje vabil v te gore, kadar je spregovoril. Kakor rahla ironija se zdi — ako ni nemara krvavi postulat smrti, da se istoveti s človekovim življenjem, kdo ve! — da ga je zatekel konec verjetno prav v njegovem najbolj posvečenem kotičku.

mladi pišejo

Spomini

Človek, kako je včasih sam, zapuščen. V temno noč so zavite njegove misli. Ozira se v preteklost in si išče pomoči. Pa mu nepričakovano pride naproti lep spomin in ga vzdrami. Dvigne glavo in v noči opazi na nebu svetle zvezde, tu pa tam se zablesti utrinek in zariše belo črto. Ozre se v to lepoto in zopet je srečen.

Zamišljen sem sedel pri svojih šolskih knjigah. Učiti se nisem mogel. Brskal sem med zvezki in nepričakovano mi pride pod roko majhen zvešček, kamor sem lanske počitnice v planinah zapisoval vtise. Nisem zvezka odprl, le zamislil sem se v preteklost in v duhu poromal k planinam.

V lepem jutru sem se s tremi tovariši odpravljaj na »Rjavo skalo«. Veselo smo se podali na pot. Najprej nas je vodila skozi gozd, a kmalu so postale smreke redke. Ko smo prišli na plan, smo opazili, da se glavna cesta vije globoko pod nami. Pogumno smo šli dalje. Nobene utrujenosti nismo čutili. Hrepenenje doseči čimprej vrh, nam je dajalo moči. — Pot se je nagnila, ni se vzpenjala več. Zaslutili smo bližino vrha. Nismo več hodili. Tekli smo in ukali od sreče. Na vrhu smo obstali srečni in zadovoljni. Ko smo se vračali, smo utrgali nekaj ciklamnov in si jih vtaknili v gumbnice in peli smo, kot da bi odhajali v svate ...

*

Ponoči sem bil stražar tabora. Ogenj je prasketal in me prijetno grel. Vendar dolgo nisem ostal pri njem. Z mislijo, saj ne bodo prišli volkovi in speče požrli, sem zapustil tabor. Noč je bila mirna. Mesečina je po rosni travi sipala bisere. V bližini je potok pel svojo veselo pesem. Pelo je tudi moje srce. Srečen sem bil. Prvič sem okusil lepoto noči v planinah.

V temnem smrekovem gozdu sem sedel in opazoval naravo. Sonce je že zašlo, le visokim vrhovom gora je še pošiljalo zadnje pozdrave. Toda tudi od njih se je čez nekaj časa ločilo. Mrak je prihajal z gozdov, napolnjeval dolino in se vzpenjal vedno više. Mir je zadihal od vsepovsod. Tudi moje srce ga je začutilo... Zvezda večernica je zamigljala. Vzdramil sem se. Odhajal sem prenovljen, kot da bi nova kri zaplala po žilah.